

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 1 1 5 3 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 2 ≡

Sreda, 1. junij 2011 / 120 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 5 filozofskih besedil, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z nič (0) točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA FILOZOFskega BESEDILA

Izberite besedilo iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega besedila – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

1. PLATON: DRŽAVA

A. Prevod Jožeta Košarja

»Toda obravnavati bomo morali še mnogo stvari, če bomo hoteli dognati nasprotje med pravičnikovim in nepravičnikovim življenjem.«

»O čem moramo potemtakem najprej razpravljati?«

»O čem drugem kakor o tem, kar neposredno sledi? Če so filozofi tisti ljudje, ki lahko **dojemajo to, kar je večno enako in nespremenljivo, vsem ko drugi, ki se izgublajo v množtvu in raznoličnosti stvari, niso filozofi – če je to tako, se vprašamo, kdo naj vodi državo**: ti ali oni?« (484a–484b)

B. Prevod Gorazda Kocjančiča

»Vendar pa se mi zdi, da bi se to gotovo še bolj pokazalo, če bi bilo treba govoriti samo o tem, ne pa obravnavati še marsičesa, kar nam je preostalo, če hočemo uvideti, v čem se razlikuje življenje pravičnika od življenja krivičneža.«

»Kaj morava torej obravnavati za tem?« je vprašal.

»Kaj drugega,« sem vprašal, »kot to, kar sledi! Ker so filozofi tisti ljudje, ki se lahko **dotaknejo tega, kar večno obstaja enako in nespremenljivo, niso pa filozofi drugi, ki tega ne morejo, ampak blodijo v množtvu in stvareh, ki bivajo na vse mogoče načine – kdo naj vodi polis**, ti ali oni?« (484a–484b)

2. ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Smoter je torej predmet želje, sredstva za dosego tega smotra pa so predmet preudarjanja in odločitve. Če pa je to tako, tedaj so vsa dejanja, ki so s temi sredstvi v zvezi, sprejeta na osnovi odločitve in kot taka hotena. In dejavnost vrline spada v to področje.

Zato je vrлина odvisna od nas, in hudobija prav tako. Če je namreč od nas odvisno, ali nekaj storimo, tedaj je prav tako od nas odvisno, ali tega ne storimo; in če je od nas odvisen »ne«, je v naši moči tudi »da«. Iz tega sledi: če je neka dejavnost kot nekaj lepega v naši moči, tedaj je v naši moči tudi ustrezna nedejavnost kot nekaj slabega. In obratno: če je od nas odvisna neka nedejavnost kot nekaj lepega, tedaj je tudi ustrezna dejavnost kot nekaj slabega odvisna od nas. **Če pa je v naši moči, da delamo dobra ali zla dejanja, tedaj je prav tako v naši moči, da teh dejanj ne delamo; in ker je od teh dejanj odvisno, ali smo dobri ali slabi, lahko rečemo, da je od nas samih odvisno, ali smo krepstni ali malopridni.** (106)

3. DESCARTES: MEDITACIJE

Ker pa sem hkrati s tem, ko sem spoznal Boga, tudi doumel, da je od njega odvisno tudi vse drugo in **da Bog ni varljiv, in tako izluščil sklep, da je nujno resnično vse, kar dojemam jasno in razločno**, četudi ne pazim več na razloge, zaradi katerih sem sodil, da je resnično, temveč se samo spominjam, da sem to spoznal jasno in razločno, ni mogoče navesti nobenega nasprotnega razloga več, ki bi me **silil dvomiti, marveč imam o tem resnično in gotovo vednost**. (V/15)

4. KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Ta neskončni progres pa je možen le pod predpostavko neskončno trajajoče eksistence in osebnosti tega umnega bitja (kar imenujemo nesmrtnost duše). **Torej je najvišje dobro praktično možno le ob predpostavki nesmrtnosti duše, ki je torej, kot neločljivo povezana z moralnim zakonom, postulat čistega praktičnega uma**. (119)

5. NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

Vsaka žival, potemtakem tudi la bête philosophe, instinktivno teži k optimumu ugodnih pogojev, v katerih lahko v celoti sprošča svoje moči in doseže svoj maksimum občutka moči; vsaka žival, prav tako instinktivno in s prefinjenim nosom, ki »je nad vsakim umom«, z gnusom zavrača vse vrste rogoviležev in ovir, ki jo ovirajo ali bi jo lahko ovirali na poti k temu optimumu (– ne govorim o njegovi poti k »sreči«, **ampak o njegovi poti k moči, dejanju, k najsilnejšemu dejanju**, torej največkrat dejansko o njegovi poti k nesreči). (292–293)

Prazna stran